

RAPPORT

AV

LISTENING POST

“SVERIGE OCH VÄRLDEN I BÖRJAN AV 2010”

LUND, 18 JANUARI 2010

Del 1. Delande av aktuella erfarenheter

I denna del inbjuds deltagarna att identifiera, delge och utforska erfarenheter i sina olika sociala roller oavsett om de arbetar, studerar, är arbetslösa eller pensionerade. De kan ha erfarenheter från politiska, religiösa och andra ideella sammanhang eller från familjen eller lokalsamhället. Här framträder deltagarnas "sociala" eller "yttre värld".

Åtta av nio anmälda deltagare var samlade, varav en var man. Åldern varierade från 40 – dryga 60 med en övervikt på 55+. Samtliga deltagare var föräldrar, någon även morförälder. Alla deltagare var yrkesverksamma. Såväl offentlig som privat sektor var representerade med yrken som psykologer, psykoterapeuter, organisationskonsulter, socionomer och präst, verksamma inom skola, sjukvård, personalvård och kyrka. En tredjedel av gruppen hade tidigare deltagit i en grupprelationskonferens, två deltagare hade deltagit vid tidigare anordnade Listening Posts. Convenors var Maria Fitger och Gun Kjellberg. Gruppen möttes i centrala Lund.

Inledningsvis fördes det fram att barn är mer övervakade i dag än den tidigare generationen varit och att barn idag tycks behöva mer hjälp av sina föräldrar. Föräldrarna har mer koll på sina barn och ordnar mer saker åt dem. Vad gör detta med barnen? De “måste” utrustas med en mobil och får ej vara ifred. Paradoxen ligger i att samtidigt som barnen lever i en av vuxna strukturerad värld, rör de sig fritt och utan insyn på nätet, som då kan beskrivas som ett fredat och gränslöst område.

Föräldrar lämnar ogärna något åt slumpen och på dagis dokumenteras allt i pärmar som jämförs med läroplanens mål. "Program för livet" är en anda som tycks råda i förskolan och skolan. Barnen skolas tidigt in i en "Filofaxplanering".

I samhället tycks det också råda en press och norm att man måste ha barn och möjligheterna till detta är större nu genom medicinska framsteg.

Det råder en extrem valfrihet i samhället redan från dagisåldern. Detta leder till osäkerhet inför att göra felval. Tonåringar jämför sig med andra och deras val. Mottot är att vara så lycklig som möjligt och då blir det viktigt att göra rätta val.

Valfrihet gäller många arenor i samhället; pensionsfonder, vård, apotek, elbolag m.m. Vi är inte medborgare längre utan kunder.

Valen har ofta kort varaktighet och ungdomar väljer utifrån individuellt tyckande och tycks ej vara långsiktigt lojala mot kollektivet, som grund för en gemensam bas. Däremot finns ett socialt patos i olika frågor såsom miljörörelsen, djurrättsfrågor, musikrörelsen och engagemang i olika politiska frågor.

Det råder en perfektionssträvan i samhället med krav på föräldraskap, heminredning och utseende. "Frågan är inte hur man ska leva sitt liv, utan vilken IKEA-soffa man ska välja". Det underliggande budskapet tycks vara att om man bara gör rätt val i dessa frågor, är alla vägar öppna. Samtidigt råder en låg tolerans för hur barn får vara innan det får en diagnos och ska åtgärdas. Kan detta hänga ihop med samhällsförändringarna? Det kan bli förvirrande när människor förflyttar sig snabbt, geografiskt och i olika positioner.

När det handlar om att "göra rätt", ligger det nära till hands att bli definierad utifrån istället för inifrån. Olika metoder lärs ut och man får ej vara tråkig.

En avhumanisering av samhället märks, bl.a. inom den moderna psykiatrin, som nu kännetecknas av återgång till vita rockar och snabba kontakter samt en uppdelning av friska och sjuka, vilket är en spegling av samhällets syn. De offentliga institutionerna blir opersonliga i effektivitetens namn. "System går före person" och metoder sprids för att alla ska jobba likadant inom sjukvård, socialtjänst, skolan, försäkringskassan. Budgeten är viktig!

Inför uppräknigen av hur ökad antihumanistisk syn präglar samhället, ställdes avslutningsvis frågan var kampen från 70-talet tagit vägen, då man ser en ökad objektifiering av unga kvinnor? Gruppen kunde då snabbt konstatera att mycket också har blivit bättre. Det är ex. lättare att leva som homosexuell och HBT-rörelsen har medfört ett gränsöverskridande. Fria aborter finns liksom allmän barnomsorg. Fäder tar aktiv del i barnuppfostran och pappledighet är inte längre ovanligt. Kvinnor syns alltmer i ledande befattningar och i sporten. Såväl män som kvinnor har ett vidare spelrum och det finns en större acceptans att visa sig. Kvinnor söker sig i högre utsträckning till vidareutbildning på universiteten, men vart tar männen vägen?

Del 2. Sökande efter centrala teman

I del 2 försöker deltagarna att gemensamt identifiera de centrala teman som framkommit i del 1. Deltagarna diskuterar i flera små grupper, och försöker därefter att enas omkring några centrala teman.

De teman som gruppen enades om var:

- 1) Oändliga valmöjligheter – begränsningar i kraven på att välja rätt
- 2) System går före person – objektifiering
- 3) Otydlig kollektiv värdegrund – distans mellan generationer

Del 3. Analys och hypotesbildning

Genom arbete med den information som kommit fram i del 1 och del 2, försöker deltagarna gemensamt att identifiera den medvetna och omedvetna dynamik som dominerar för tillfället. De strävar efter att utveckla hypoteser om varför denna uppträder just nu. Här avser vi att arbeta mera med deltagarnas psykiska eller inre värld; deltagarnas gemensamma idéer och sätt att tänka som både bestämmer hur de varseblir sina yttre verkligheter och deras handlingar i förhållande till dem.

Gruppens deltagare bestod av åtta kvinnor och en man. Alla var välutbildade och hade presenterat sig utifrån yrkesroll och förälder. De två convenors var också kvinnor. Möjligen bidrog den näst intill totala kvinnodominansen till att observationerna kom att hålla sig kring rollen som föräldrar och en upptagenhet av vad och hur barn och ungdomar lever sina liv och formar sina värderingar och mindre kring yrkesrollen och världsmedborgare i den globaliserade värld man pratade om. Anmärkningsvärt få observationer kring tillståndet i andra länder diskuterades.

Analys och hypotes 1

Oändliga valmöjligheter – begränsningar i kraven på att välja rätt

Analys

Många förmedlade en känsla av förvirring inifrån och ut. Den upplevda känslan av förvirring och otillräcklighet över att inte hinna göra alla val för att styra sina liv, bidrar till känslor av utanförskap. Det är skrämmande att brist på avgränsning av val saknas och dessa oändliga val gör att lekfullhet och kreativitet tappas bort. Detta i sin tur främjar inte förnöjsamhet. Protest uppstår och man frågar sig ilsket, vem som bestämmer dessa krav, som gradvis internaliseras och upplevs som inifrånkommande.

Vägvalen finns i det lilla, i Sverige, inom Europa och på global nivå. Känslan av utanförskap väcker något och den osynliga s.k. marknaden och globaliseringens påverkan gör att individen förnekas i en alltmer individualiserad tid.

Hypotes

På grund av att samhället erbjuder oändliga valmöjligheter kopplat till globalisering och gränslöshet, måste vi i förlängningen välja rätt för att inte försvinna och uppleva utanförskap.

Möjligen var denna känsla så stark att när den ena convenorn förde in psykiatrins avhumanisering i en diskussion som länge hade uppehållit sig till barn- och familjesituationen och de dagliga vardagsvalen, blev det föremål för en kortare diskussion om avhumanisering i flera av samhällets institutioner, men återgick strax till att diskutera 'den lilla världen'. Sammantaget kan de redovisade känslorna och diskussionens förlopp ses som en flykt från en komplex värld som är svår att förhålla sig till och påverka.

Analys och hypotes 2

System går före person – objektifiering

Analys

Temat väcker rädsla för att göra fel val eller missa något. Detta gör i sin tur att man förlorar tillit med distansering som följd, vi kastas ut från oss själva. Detta slöseri med människor gör att man kan känna sig såväl förbannad som förminskad och maktlös. Människor kommer i kläm i de organisatoriska maktfullkomliga systemen och detta konstaterande väckte mycket känslor av sorg, förtvivlan, vanmakt, uppgivenhet. Även tillstånd som maktlöshet, passivitet och tystnad nämndes. Då dessa ord ombads att läsas upp högt inför deltagarna benämndes de som farliga ord, med tanke på vad sådana stämningar kan leda till i ett samhälle. Kan rent utav vara livsfarligt. Det finns en organisatorisk kyla och vetenskaplighet som skrämmer. Ett system med likgiltighet inför människan tullar på värdegrunden och leder till att man drar sig tillbaka i en skyddande mask. Om man ej gör det 'rätta', finns en rädsla för att bli bestraffad och förföljd. Den upplevda ilskan på tilltagande objektifiering ses däremot som positiv.

Hypotes

Kopplat till globalisering, blir systemen alltmer rigida och objektifiering av människor ger åtföljande känslor av utanförskap och underkastelse inför överheten. Denna tendens kan vara orsakad av en ökad globalisering som ger ökade möjligheter – i teorin, men inte i praktiken. De evidensbaserade metoderna kan i grunden vara ett uttryck för en osäkerhet från systemet. Rädslan för straff och förföljelse brer ut sig. "Motsatsen till kärlek är rädsla människor", men ilska och protesterna ses som positiva och kraftfulla.

Analys och hypotes 3

Otydlig kollektiv värdegrund – distans mellan generationer

Analys

Det uttrycks en längtan efter en gemensam värdegrund. Uppluckringen av tidigare värdegrund skapar känslor av ensamhet, vilshenhet och övergivenhet. Det kan skapa konflikter både mellan människor och mellan generationer och det blir svårare att navigera i tillvaron. Man blir rädd för att stå för en värdegrund om man inte vet om den håller. Otydlig kollektiv värdegrund skapar behov av större gruppstillhörighet, samtidigt som det också kan kännas olustigt att längta efter den starke ledaren och gemenskap. Historien uppvisar många avskräckande exempel på vad sådan längtan kan leda till. Avsaknad av otydlig värdegrund skapar längtan efter tillfälliga kollektiva rörelser, såsom "Reclaim the street".

Även känslor av glädje och möjlighet uttrycks, att man deltar i en process där mycket är tillåtet. Men det är ett kaos, som bygger på att man står ut med sin osäkerhet. Det är positivt att få utlopp för att göra positiva saker, men kan även vara låsande om det utageras via fanatismens repertoar.

Hypotes

När nu gruppen skulle formulera en hypotes utifrån ovanstående analys och deltagarna kom i kontakt med sin inre värld, uttrycktes en önskan om att kunna kontrollera framtiden via kontroll av ungdomen. 70- talet, en tidsepok som man flera gånger återkommit till under kvällens diskussioner och i viss mån använt som en referens, är historisk och kan till delar sörjas som en förlust. Flera av deltagarna befinner sig nu i en fas i livet då man är upptagen med sitt eget åldrande och av den yngre generationens förhåanden. Detta innebär en kontrollförlust för den äldre generationen med åtföljande oro och förvirring inför hur det framtida samhället kommer att se ut med bl.a. en stor demografisk förändring som inte har existerat tidigare och vars konsekvenser vi inte kan överblicka.

Rapportsammanställare

Gun Kjellberg